

Praktijkplek Sierpleinbuurt

De mensen die betrokken zijn bij een gebiedstransformatie hebben verschillende rollen en perspectieven. We hielden interviews met diverse betrokkenen over de situatie die ze tegenkwamen en de methodieken die ze toepassen.

Sierpleinbuurt is één buurt in transitie waarbij we zoveel mogelijk verschillende betrokkenen spreken.

De gemeentelijke programmamanager

Paul Kok, programmamanager Sierpleinbuurt (V&OR, gemeente Amsterdam)

*Het bijzondere van de Sierpleinbuurt is dat er niet alleen fysiek geïnvesteerd wordt, maar dat we daarnaast inzetten op economische en sociale verbetering. **WAAROM IS DAT BELANGRIJK? Vraag via voicemail aan Paul Kok***

2019 besluit dienst Verkeer en Openbare Ruimte (V&OR) tot integrale aanpak herinrichting Sierplein

- Fysiek: herinrichting plein met winkels, monument, kiosk en weekmarkt
- Sociaal: cohesie in de buurt versterken en draagvlak en betrokkenheid vergroten
- Economisch: winkeliers en markt op en rond het plein versterken

Fysiek

Situatie: Gebiedstransformatie Sierpleinbuurt

Methodiek: Plaberum [[links naar https://blvc.nl/projectfasen-volgens-het-plaberum-2017/](https://blvc.nl/projectfasen-volgens-het-plaberum-2017/)
https://www.publicspaceinfo.nl/media/uploads/files/AMSTERDAM_2011_0005.pdf]

Dit is de reguliere aanpak voor fysieke veranderingen

Betrokken partijen Sierpleinbuurt:

- Bewoners
- Ondernemers: winkeliers en vereniging van marktkooplui
- Stichting 4 en 5 mei
- Bestuur stadsdeel
- Dienst V&OR

Fase	Naam	Doel van de fase	Eindproduct(en)
1	Verkenning	Verkenning wenselijkheden en mogelijkheden van ruimtelijke ontwikkeling	Principenota- en besluit
2	Haalbaarheid	Nader onderzoek haalbaarheid, kansen en risico's	Projectnota- en besluit
3	Ontwerp	Maken van een ontwerp, het programma en financiële doorrekeningen	Investeringsnota- en besluit
4	Uitvoering	Voorbereiden van de uitvoering en het daadwerkelijk starten hiervan	Diverse plannen en besluiten (bestemmingsplan, vergunningen, inrichtingsplan, beheerplan, etc.)

De situatie

Toegepaste methodiek: De Tent 2x

In de Sierpleinbuurt is meer gedaan dan gewoonlijk. In deze buurt relatief veel laaggeletterdheid en mensen met een praktijkopleiding. Dat betekent dat extra moeite doen om ook hen erbij te betrekken. Extra aandacht voor inspraak door op het Sierplein zelf twee keer een tent neer te zetten. Eén keer om schetsontwerpen te laten zien, zodat buurtbewoners daarop kunnen reageren, een keer om te zien wat er met die reacties is gebeurd.

De stappen:

- Inspraak op schetsontwerpen in tent op het Sierplein. 300 reacties via formulieren, ontwerper was aanwezig. Analyse gemaakt van reacties en verwerkt in ontwerp.
- Veel **bijvangst**, waardoor goed bekend is wat er leeft in de buurt, voorbeeld: tekeningen van striptekenaar voor Tourniairestraat, waardoor daar ook een participatietraject startte
  - **Tent 2^e keer**: laten zien hoe die inbreng is omgezet naar een voorlopig ontwerp middels presentatie voorlopig ontwerp
- **Voorlopig ontwerp presentatie** bij Pakhuis de Zwijger (digitaal)
- **Voorlopig ontwerp** goedgekeurd door stadsdeelraad en vrijgegeven voor inspraak

Sociaal

Extra aandacht voor het sociale aspect tijdens de gebiedsontwikkeling deze buurt. Procesmanager heeft twee methodieken ingezet om zo'n 30 actieve bewoners beter te betrekken bij de ontwikkeling:

Methodiek: Samensturing/Community processing

[hier twee links 1^e:] Zie ook Methodiek:

www.communityprocessing.com

www.denieuweroute.com

[2^e link in de tekst zelf] Zie ook De procesbegeleider Sylvia de Goede

De situatie

Behoeftte om alle betrokken partijen in een buurt een gemeenschappelijke visie te laten ontwikkelen

Methodiek: Buurtconferentie

Een buurtconferentie is een manier om alle betrokkenen bij een gebied samen te laten komen zodat zij hun ideeën en visie met elkaar delen. Zo leren betrokken partijen elkaar kennen. Eventuele vervolgstappen hebben zo een betere gemeenschappelijke basis.

De buurtconferentie die bewoners van het Sierplein organiseerden was een stedelijke conferentie, waar doelen en instrumenten (methodieken) werden besproken.

[1^e link naar verslagje buurtconferentie <https://krachtvanmokum.nl/2021/11/15/buurtconferentie-samen-stadmaken/>]

[2^e link naar verslag buurtconferentie op website gemeente, komt nog]

Economisch

Op het Sierplein is veel particulier bezit. Winkeliers huren van vastgoedeigenaren die niet een direct belang zien bij de ontwikkeling van de buurt als geheel. Dit is een probleem bij ontwikkeling. Er was een actieve winkeliersvereniging, die is opgeheven.

Problemen winkeliers aan het Sierplein

- + los zand*
- + veel op overleefstand*
- + particuliere eigenaren zonder oog voor buurtbelang*

Actie: Winkelstraatmanager geregeld voor 1 jaar (Jamal Schouten), die zowel praktische zaken als langere termijn voor winkeliers regelt bij de gemeente, voorbeeld: vlaggen voor het plein (zichtbaar resultaat)

[Interne link naar verhaal Winkelstraatmanager Jamal Schoute]

De bewoners(organisatie)

Fysiek en sociaal

'We zijn op zoek naar een manier om de mens weer terug in het systeem te brengen. Als de gemeente burgers als kinderen behandelt, reageren ze ook als kinderen. Burgers hebben dan niet het gevoel dat ze verantwoordelijkheid hebben voor die wijk.'

Sumadi Bambang Oetomo, programmamanager bewoners Sierpleinbuurt

Methodieken

Basis: Werken in de vertrouwensruimte – enlightened communication – deep democracy

[[link naar website Deep Democracy https://deepdemocracy.nl/](https://deepdemocracy.nl/)]

- Bijeenkomsten (fysiek en digitaal)
- Wijkomgevingsvisie opstellen 'Groeiend verhaal' (ism De Ruimtemaker) [[link naar visie, deze site](#)]
- Buurtwandelingen
- Stedebouwkundige analyse (ism HvA) [[link naar analyse](#)]
- Communicatie zenden en ontvangen
- Netwerk bouwen met betrokken partijen
- Buurtconferentie (ism R en D, Eigenwijken, Woon, Platform Van Deysselbuurt) [[link naar verslag buurtconferentie](#)]

'Je kunt zeggen dat bewoners de overheid wantrouwen, dat is ook vaak zo, maar je ziet dat door de manier waarop participatie is ingericht de overheid de bewoners ook wantrouwt. Dat moet je adresseren. Je moet elkaar leren vertrouwen, daar moet je de tijd voor nemen.'

Basismethodiek: enlightened communication – werken vanuit de vertrouwensruimte

'We leggen alle ideeën voor aan iedereen. Je wilt de mensen niet dwingen in een bepaalde richting.'

Manier van werken

- Alles overleggen met iedereen
- Iedereen aan het woord laten
- Elkaar niet overtuigen van het eigen gelijk
- Alle ideeën in de pot laten, alles en iedereen blijft meewerken: bewoners, bedrijven, ambtenaren, politici.

Wat levert het op?

- Prettige manier van samenwerken
- Verrassend wat er naar voren komt
- Je creëert ruimte voor andere dan alleen rationele overwegingen
- Daardoor bouw je samen

'Eigenlijk wordt iedereen er gelukkig van, ook de ambtenaren'

Wijkomgevingsvisie opstellen [\[link naar visie op site\]](#)

Aan de hand van bewonersoverleg, interviews en buurtwandelingen stelt Ruimtemaker Frans Soeterbroek een Groeiend verhaal op: een visie van bewoners op de buurt. Bevindingen deelt en checkt hij in overleg. Vertaalslag tussen taal en bevindingen van bewoners en taal en bevindingen van overheid.

Voordeel: veel extra kennis over (buurt)rechten en vertaalslag ervaringskennis naar beleidskennis en andersom

Buurtwandelingen [\[omschrijving methodiek, zoeken\]](#)

Met een groep bewoners en betrokkenen door de buurt wandelen en noteren wat er prettig is en minder prettig.

Voordeel: Goed contact met de wijk, goed contact met elkaar

Nadeel: kost veel tijd om mensen te betrekken

Optie: wandelingen bijvoorbeeld op thema organiseren

Bijeenkomsten (fysiek en digitaal) [\[link naar verhaal Sylvia de Goede\]](#)

Groep bewoners en betrokkenen komt regelmatig bij elkaar om te overleggen over de buurt en de ontwikkelingen. Vooral in Coronatijd was moeilijk contact te houden: het wij-gevoel wordt minder en heeft consequenties voor het werk van -bijvoorbeeld- zzp-ers.

Voordeel: je leert elkaar kennen, kunt samen bedenken wat er nodig is en taken verdelen

Nadeel: Je hebt mensen nodig die tijd over hebben. Mensen met kinderen hebben geen tijd, mensen met te weinig geld hebben de focus op overleven, zzp-ers hebben betaald werk nodig.

[\[/// Wat doen we met dilemma's?\]](#)

[Dilemma: wat als je mensen betaalt voor het delen van hun expertise? Waar betaal je voor? Hoe ga je om met betalingen? Waarvoor wel, waarvoor niet?](#)

Communicatie

1. Straatinterviews [\[omschrijving methodiek\]](#)

'Je wilt dat er zoveel mogelijk mensen bij betrokken zijn.'

Actieve bewoners stellen vast dat ze een deel van de stem missen: mensen die laaggeletterd zijn of op de overleefstand staan. Ze willen interviews met de buurt. [Door Corona loopt dat vertraging op.]

Voordeel: Je bereikt meer mensen en krijgt informatie die je anders niet zou krijgen

Nadeel: Het kost tijd van buurtbewoners (en vakmensen, journalisten uit de buurt)

Dilemma: Hoe deel je de extra informatie? Uitgebreid of in steekwoorden?

2. Informatie delen [\[pr plan voor bewoners, hoe doe je dat?\]](#)

'In buurten gebeurt ontzettend veel, maar gewone media besteden daar gaan aandacht aan.'

Informatie in print: De Goeie Sier, een pagina in de Westerpost over Sierpleinbuurt [\[link naar Westerpost\]](#)

Informatie digitaal: Facebook en andere socials.

- **Voordeel:** je deelt wat er gebeurt met meer mensen in één keer
- **Nadeel:** het vraagt professionele aanpak (dat kost geld en/of tijd).

Netwerk bouwen met betrokken partijen [netwerkstrategie, hoe bouw je die? Link naar best persons theorie en trainingen daarin]

'Netwerken gaat niet altijd planmatig of met een vaste agenda, soms is het per toeval dat je iemand tegenkomt. Als er iets is moet je elkaar kunnen bellen.'

Betrekken van partijen bij een visie en aanpak van de ontwikkeling van het plein en omgeving.

- Ondernemers: willen geen winkeliersvereniging meer, kost vooral tijd, benaderen op thema's voorbeeld: ondernemersbelang ligt bij vergunningen
- Corporaties: Eigen Haard kantoor in de buurt, gebiedsbeheerder, over de visie op de wijk.
- Zorginstellingen, belangrijke rol in de wijk: Cordaan, mantelzorgers.
- Welzijnsinstelling: Huis van de Wijk 't Anker.

[///Hoe verwerken we dit?]

Leerproces

'De positie moet gelijkwaardig zijn, anders werkt dit niet. We willen daarom ook bij de discussie over de kaders betrokken worden.'

De algemene leerpunten met betrekking tot de samenwerking tussen bewoners(groepen) en gemeente in de Sierpleinbuurt en de Tourniairestraat:

- In de structuur startnotitie konden bewoners zichzelf niet meer terug herkennen
- Er was een hele krappe tijdlijn, waardoor goed betrekken van bewoners moeilijk werd, gemeente legt drie plannen voor waarop bewoners mogen reageren
- Bewoners hebben moed nodig om tegen die manier van werken in te gaan
- Je moet als bewoners de voorwaarde stellen dat je samen het kader bepaalt van de participatie, niet alleen de gemeente of een corporatie
- Input van de burgers ziet er soms slordig uit, behoeft professionele aanpak.

De procesbegeleider

Sociaal

Sylvia de Goede, Combiwel, werkzaam als zelfstandige procesbegeleider

Methodiek: de Nieuwe Route, community processing [[links naar www.communityprocessing.com](http://www.communityprocessing.com)
www.denieuweroute.com]

Proces in 4 stappen en check achteraf

1. Wat is er aan de hand? Wat moet er worden opgelost? Wie ligt er nog meer wakker van?
2. Wat is het kader waarbinnen we werken?
3. A Iedereen individueel voorbereiden in gesprekken van 45 tot 60 minuten, met vragen:
  - welke informatie is er nodig om een plan te maken?
  - voel je je veilig genoeg om te zeggen wat je wilt?B procesbegeleider verzamelt alle informatie die nodig is.
4. Bijeenkomst waar het plan wordt gemaakt
  - A informatief deel (de gevraagde informatie)
  - B informatie van de kaderstellende partij (gemeente, corporatie etc.) die daarna vertrekt en het planproces overlaat aan de betrokkenen
  - C planvorming: belangrijke elementen van het plan worden besproken, belangrijkste besluiten genomen
  - D transfer van inventarisatie naar definitief
5. Hoe gaat het nu? Check bij belangrijkste betrokkenen

Rol procesbegeleider:

- Inventariseren: de juiste vragen stellen aan betrokkenen
- Onderzoeken: informatie vergaren nav vragen betrokkenen
- Netwerken: contact onderhouden betrokkenen individueel en in regulier gezamenlijk overleg, achte
- Organiseren: uiteindelijk met betrokkenen een plan maken
  - Inventariseren: de juiste vragen stellen aan betrokkenen
  - Onderzoeken: informatie vergaren nav vragen betrokkenen
  - Netwerken: contact onderhouden betrokkenen individueel en in regulier gezamenlijk overleg
  - Organiseren: uiteindelijk met betrokkenen een plan maken
  - Evalueren: na een half jaar check naar voortgang

De bestuurder

Fysiek, sociaal en economisch

Erik Bobeldijk, stadsdeelwethouder

'Het heet niet voor niets de publieke ruimte. Wij mogen hier iets doen, waar bewoners en ondernemers voor betalen.'

Participatie ambitie document [[link naar www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/beleidskader-participatie/](http://www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/beleidskader-participatie/)]

Visie: Aanleiding is fysieke verandering, maar de ervaring van gebruikers is belangrijk: voor, tijdens en na de verandering geïnvesteerd in sociaal plan ism welzijnsorganisaties en bewoners. Vragen:

- Wat knelt er nu?
- Wat moet er behouden blijven?
- Wanneer zijn we tevreden?

Methodieken/manieren van werken

- Pleinanalyse door stedenbouwkundige (bv gebruik, opstelling vd markt, fietsen)
- Informatietent op het plein
- Mensen met verschillende belangen samen laten puzzelen, meedenken over een aantal ontwerpen, samen afwegingen maken
- Wandelen door het gebied, bijvoorbeeld met laaggeletterde betrokkene
- Werken met symbolen ipv tekst (afval)
- Vraag in verhitte situaties: 'Wat kunnen wij doen om het vertrouwen terug te winnen?'

Hinderende elementen

- Grootstedelijke besluiten (zoals parkeer beleid)
- Media
- Wantrouwen, verstoorde verhoudingen

Bevorderend

- Samen afgewogen besluiten nemen (met partijen die dat willen)> niet helemaal tevreden met de uitkomst, wel met het proces.
- Bewoners leidende rol geven in besluitvorming en presentatie plannen
- Heldere kaders
- Plannen niet helemaal dichttimmeren

Rol bestuurder

- Kaders stellen: wat kan er? Welke regels zijn er? Wat is het beleid? Hoeveel geld is er beschikbaar?
- Voor bewoners-gebruikers het gezicht van de ambtenaren (bewoners zijn opdrachtgevers)
- Voor ambtenaren het gezicht van bewoners-gebruikers (bestuurder verantwoordelijk voor beleid en kaders en als zodanig opdrachtgever ambtenaren)

De corporatiemedewerkers

Fysiek en sociaal

Huseyin Sahin, wijkbeheerder woningcorporatie Eigen Haard

Corporatie Eigen Haard heeft op Sierplein zelf niet veel bezit, vooral particuliere eigenaars

Wijkbeheerder is actief met bewoners uit de buurt

- Beheer en onderhoud (schoon, heel en veilig)
- De communicatie over beheer en onderhoud
- Persoonlijk contact met bewoners
- Initiatieven ondersteunen zoals bewonersgroep 'Zorg goed voor elkaar', prikactie, moestuinproject
- Contacten met gebiedsmakelaar en andere professionals

Ruud Kamminga, regisseur wijkontwikkeling en leefbaarheid

Ontwikkelt voor de corporatie en met collega's en partners een integrale visie op gebiedsontwikkeling en participatie. Voor de uitvoering van de aanpak maken ze intern gebruik van een technisch (lange termijn aanpak) en een operationeel gebiedsteam (korte termijn acties).

'De kunst is mensen te bereiken die je normaal niet bereikt en die representatief zijn voor de buurt.'

Methodiek: buurtplannen maken (alleen voor intern gebruik)

De regisseur schrijft een integraal plan voor de buurt, zowel fysiek als sociaal. Dat gebeurt op basis van

- eigen onderzoek: met schriftelijke enquêtes en met buurtbewoners/stakeholders die bekend zijn via onder meer de wijkbeheerder en relevante organisaties uit de buurt
- statistische gegevens
- het wijkselectiemodel op grond van onderzoek naar Wonen van de gemeente Amsterdam (WiA) [[link naar https://www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/organisatie/ruimte-economie/wonen/wonen-in-amsterdam/](https://www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/organisatie/ruimte-economie/wonen/wonen-in-amsterdam/)]
- politie
- andere corporaties.

Overleg en acties met partners

Geregeld overleg met wijkpartners: gebiedscoördinator en -makelaars, zelforganisaties en andere relevante organisaties: HvA (Academie van de Stad voor buurtonderzoek en -aanpak)

[[externe link naar https://academievandestad.nl/](https://academievandestad.nl/)]), zelforganisaties op gebied van scholing [[externe link https://turksonderwijscentrum.nl/](https://turksonderwijscentrum.nl/)] en armoedebestrijding [[externe link naar https://www.stichtingsina.nl/](https://www.stichtingsina.nl/)], !Woon voor bewonersondersteuning en energiecoaches [link naar <https://www.wooninfo.nl/>]

Methodiek: De schouw

Mensen die de buurt goed kennen lopen met elkaar door de buurt om te kijken wat er goed gaat en wat er kan verbeteren. Onderwerp van de schouw is fysieke verandering, maar is ook een participatie instrument

- Samen lopen schept ook een band tussen de deelnemers
- De kennis van bewoners en ondernemers wordt goed gehoord en ingezet
- Mits de aanwijzingen worden gevolgd door acties of uitleg over uitstel, bouwt het aan vertrouwen tussen corporatie en bewoners en andere betrokkenen.

De winkelstraatmanager

Fysiek, economisch en sociaal

Jamal Schoute, winkelstraatmanager

Kwestie: er is veel particulier bezit, geen intentie om te investeren in het plein, onderlinge samenwerking ondernemers is klein.

Aanpak: Programmamanager zet winkelstraatmanager in voor buurtverbetering en samenwerking en samenspraak tussen ondernemers op het plein te vergroten.

De winkelstraatmanager onderzoekt met ondernemers en andere betrokkenen wat er leeft en wat verbetering behoeft en onderneemt daarop acties met betrokken partijen. Hij werkt met de programmamanager aan een integrale aanpak van het hele winkelgebied.

Een winkelstraatmanager wordt gewoonlijk door ondernemers(verenigingen) ingehuurd, maar in de Sierpleinbuurt werkt hij wel in opdracht van de ondernemers, maar wordt betaald door de gemeente, stadsdeel Nieuw West.

Partijen

- Ondernemers (80 in de Sierpleinbuurt)
- Bewoners
- Gemeente: bestuur, diverse diensten, gebiedsteam
- Vastgoedeigenaren
- School
- Welzijnswerk

Taken

- Aanspreekpunt voor ondernemers
- Optimaliseren en toekomstbestendig maken ondernemersklimaat door acties op drie gebieden
  1. Veiligheid, je op je gemak voelen
  2. Sociaal, gezelligheid en contact tussen diverse partijen bevorderen
  3. Fysiek, ziet het er netjes en aantrekkelijk uit?

Een integrale aanpak is ook op microniveau belangrijk, omdat de fysieke omgeving, de ervaring van de gebruikers en het gevoel van veiligheid allemaal invloed op elkaar hebben.

Voorbeelden

Situatie en ondernomen acties winkelstraatmanager

Kwestie Er was een laag veiligheidsgevoel op het plein:

- **donkere plekken**, onderdoorgangen, dode stukken viaduct Lelylaan, achterkant winkelstrips verwaarloosd
  - > actie: **fysieke aanpak donkere stukken**

Kwestie: Er was veel vervuiling.

- veel leerlingen gebruiken Sierplein als schoolplein gebruiken (wegens ontbreken van eigen schoolplein), waardoor **vervuiling en soms onrust**

> actie: **samen met school**, leraren lopen in de pauze buiten, lessen over afval en economie

Kwestie: weinig onderling contact ondernemers, allemaal druk met eigen zaak, financiële nood door Corona, ondernemersvereniging ter ziele, teleurstelling in t verleden. Gevolg: geen gemeenschappelijke branding ondernemers op t plein, geen gezamenlijke stem ten opzichte van de gemeente en eigenaars vastgoed.

acties:

> *individuele gesprekken ondernemers, inventarisatie van wensen,*

gemeenschapsgevoel proberen te bevorderen door gemeenschappelijke belangen te benoemen

> *ondersteuning bij herstart ondernemersvereniging, voordeel voor ondernemers: stem tav gemeente, gemeenschappelijke branding, aanspraak subsidies*

> **branding:** *oude vlaggen(masten) opnieuw geïnstalleerd op verzoek ondernemers om gemeenschapsgevoel te bevorderen, winkelgebied markeren (quick win, NM: nou ja quick? 50 mails, telefoontjes in een half jaar)*

> **schrijven integraal plan** met ondernemers en gemeente om structurele afspraken te maken